

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев2 2097/2024
15.04.2026. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија Драгане Маринковић, председника већа, Зорице Булајић и Ирене Вуковић, чланова већа, у парници тужиле АА из ..., чији је пуномоћник Драган Мраковић, адвокат из ..., против туженог Привредног друштва Drager tehnika, trgovina i servisiranje д.о.о. Београд, чији је пуномоћник Милан Ивошевић, адвокат из ..., ради поништаја и утврђења ништавости решења о отказу уговора о раду и накнаде штете, одлучујући о ревизији туженог изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж1 3063/23 од 17.01.2024. године, у седници одржаној 15.04.2026. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована ревизија туженог изјављена против пресуде Апелационог суда у Београду Гж1 3063/23 од 17.01.2024. године у делу става првог који се односи на поништај решења туженог број ... од 11.12.2012. године, заведеног код туженог дана 12.12.2012. године, којим је тужилци отказан уговор о раду од 01.10.2007. године са припадајућим анексима, као и у делу којим је тужени обавезан да тужилци исплати накнаду штете у виду изгубљене зараде са законском затезном каматом, и за њу уплати доприносе за обавезно социјално осигурање, за период од 14.12.2012. године до 03.04.2013. године.

УКИДАЈУ СЕ пресуда Апелационог суда у Београду Гж1 3063/23 од 17.01.2024. године у преосталом делу става првог и пресуда Другог основног суда у Београду П1 174/2019 од 15.05.2023. године у ставовима другом, делу става трећег изреке којим је одлучено о накнади штете у висини изгубљене зараде са припадајућим доприносима за период од 23.10.2014. године закључно са 04.01.2015. године и у ставовима четвртом и седмом изреке и предмет у укинутом делу **ВРАЋА** првостепеном суду на поновно суђење.

Образложење

Пресудом Другог основног суда у Београду П1 174/2019 од 15.05.2023. године, ставом првим изреке, поништено је решење туженог број ... од 11.12.2012. године, заведено код туженог дана 12.12.2012. године, којим је тужилци отказан уговор о раду

од 01.10.2007. године, са припадајућим анексима. Ставом другим изреке, утврђено је да су решења туженог, и то: бр. ... од 30.05.2013. године о отказу уговора о раду тужиљи и допунско решење о престанку радног односа од 30.05.2013. године бр. ... од 22.10.2014. године, ништава. Ставом трећим изреке, обавезан је тужени да тужиљи на име накнаде штете у виду изгубљене зараде, исплати и то: за период од 14.12.2012. године закључно са 03.04.2013. године, појединачне износе наведене у садржини тог става, као и за период од 23.10.2014. године закључно са 04.01.2015. године, појединачне износе наведене у садржини тог става, као и да на досуђене износе у име и за рачун тужиље обрачуна и уплати Републичком фонду за пензијско и инвалидско осигурање, доприносе за пензијско и инвалидско осигурање, Републичком заводу за здравствено осигурање, доприносе за здравствено осигурање и Националној служби за запошљавање, доприносе за случај незапослености. Ставом четвртим изреке, обавезан је тужени да тужиљи на име накнаде штете због незаконитог отказа исплати износ од једне зараде у висини од 166.765,82 динара. Ставом петим изреке, обавезан је тужени да тужиљи на име накнаде штете због неискоришћеног годишњег одмора за 2013. године, исплати износ од 261.802,26 динара, са законском затезном каматом почев од 01.07.2014. године до исплате. Ставом шестим изреке, обавезан је тужени да тужиљи на име накнаде штете због неискоришћеног одмора за 2014. годину, исплати износ од 275.114,24 динара са законском затезном каматом почев од 06.01.2015. године до исплате. Ставом седмим изреке, обавезан је тужени да тужиљи накнади трошкове парничног поступка у износу од 635.952,00 динара, са законском затезном каматом почев од извршности пресуде па до коначне исплате.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж1 3063/23 од 17.01.2024. године, ставом првим изреке, одбијена је као неоснована жалба туженог и првостепена пресуда је потврђена у ставовима првом, другом, трећем, четвртм и седмом изреке. Ставом другим изреке, првостепена пресуда је преиначена у ставовима петом и шестом изреке, тако што је одбијен тужбени захтев тужиље да се обавезе тужени да јој на име неискоришћеног годишњег одмора за 2013. и 2014. годину, исплати тражене новчане износе, са законском затезном каматом на појединачне износе. Ставом трећим изреке, обавезан је тужени да тужиљи накнади трошкове другостепеног поступка у износу од 29.250,00 динара, док је захтев туженог за накнаду трошкова другостепеног поступка одбијен.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену у потврђујућем делу, тужени је благовремено изјавио ревизију због битне повреде одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Врховни суд је испитао побијану пресуду у смислу члана 408. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“, бр. 72/11... 18/2020 и 10/2023-др. закон) и утврдио да је ревизија туженог делимично основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Ревизија је изјављена и због битне повреде одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 12. ЗПП. Међутим, према члану 407. став 1. ЗПП, ревизија се

због те повреде не може изјавити, јер она није прописана као ревизијски разлог, па наводи ревизије којима се на њу указује нису могли бити предмет оцене ревизијског суда.

Према утврђеном чињеничном стању, тужила је била у радном односу код туженог почев од 06.12.2005. године. Решењем туженог од 11.12.2012. године, отказан јој је уговор о раду због одбијања да поступи по налогу непосредног руководиоца и због непоштовања радне дисциплине прописане општим актом послодавца, у вези са неуписивањем у књигу евиденције приликом доласка на посао и недоличним понашањем према запосленима. Тужила је на дан доношења тог решења била у почетној фази трудноће, што је утврђено из извештаја лекара и његовог исказа датог на рочишту, при чему је тужени предлог да се вештачењем утврди да ли је тужила у време отказа била трудна, повукао. Решењем Министарства надлежног за послове рада од 29.03.2013. године, одложено је извршење решења о отказу до правноснажног окончања покренутог радног спора, па је тужени решењем од 08.04.2013. године тужилу вратио на рад до правноснажног окончања спора. Решењем туженог од 30.05.2013. године, тужилу је поново отказан уговор о раду, због одбијања да закључи анекс уговора о раду, с тим што је допунским решењем од 22.10.2014. године одређено да јој радни однос престаје истеком одсуства ради неге детета са 22.10.2014. године.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, нижестепени судови су правилно применили материјално право када су усвојили тужбени захтев за поништај решења о отказу уговора о раду од 11.12.2012. године.

Одредбом члана 187. став 1. Закона о раду („Службени гласник РС“, бр. 24/2005, 61/2005, 54/2009), важећег у време доношења тог решења, било је прописано да за време трудноће, породилског одсуства, одсуства са рада ради неге детета и одсуства са рада ради посебне неге детета, послодавац не може запосленом да откаже уговор о раду. Заштита установљена овом одредбом је апсолутног и објективног карактера. Њено дејство зависи искључиво од постојања трудноће на дан доношења решења о отказу, а не од сазнања послодавца за ту околност, нити од природе и основаности отказног разлога. Наведена одредба не прописује ниједан изузетак од забране отказа, а да је заштита у то време била независна од сазнања послодавца потврђује и каснија интервенција законодавца, који је тек Законом о изменама и допунама Закона о раду („Службени гласник РС“, бр. 32/2013), у члану 187. унео став 3., којим се последице повреде забране везују и за сазнање послодавца, односно за накнадно обавештавање послодавца од стране запосленог. Како је у поступку утврђено да је тужила на дан 11.12.2012. године била трудна, решење о отказу донето тог дана је незаконито, без обзира на то да ли су постојали отказни разлози наведени у решењу, јер ти разлози, и под претпоставком да су доказани, не могу отклонити дејство забране из члана 187. став 1. Закона о раду.

Наводима ревизије којима тужени оспорава утврђење да је тужила у време доношења решења о отказу била трудна у суштини се оспорава утврђено чињенично стање, али се према члану 407. став 2. ЗПП, ревизија не може изјавити због погрешно или непотпуно утврђеног чињеничног стања када је другостепени суд након одржане расправе потврдио првостепену пресуду.

Неосновано ревидент указује да је требало применити Конвенцију Међународне организације рада бр. 183. о заштити материнства (2000) потврђену Законом објављеним у „Службени гласник РС – Међународни уговори“ бр. 1/10. Чланом 8. став 1. те Конвенције прописано је да се отпуштање жене са посла за време трудноће и одсуства из члана 4. и 5. Конвенције, или у периоду након њеног повратка на посао прописаног домаћим законом сматра незаконитим, осим из разлога који немају везе са трудноћом, порођајем и дојењем као његовом последицом, при чему терет доказивања да разлози за отпуштање немају везе са тим околностима сноси послодавац. Из наведеног следи да је тачно да наведена одредба не установљава апсолутну забрану отказа. Међутим, Конвенција Међународне организације рада установљава минимум заштите, што произилази из члана 19. став 8. Устава Међународне организације рада, према коме се усвајање Конвенције ни у ком случају не може сматрати актом који утиче на закон, одлуку, обичај или споразум који заинтересованим радницима обезбеђује повољније услове од оних предвиђених Конвенцијом. Прописујући у члану 187. став 1. Закона о раду апсолутну забрану отказа за време трудноће и наведених одсустава, домаћи законодавац је определио виши ниво заштите од конвенцијског минимума, што није у супротности са Конвенцијом бр. 183, већ представља њену допуштену надградњу. Овакво решење сагласно је и Конвенцији Међународне организације рада бр. 158. о престанку радног односа на иницијативу послодавца (1982. година „Службени лист СРФЈ – Међународни уговори“, бр. 4/84), према чијем члану 5. трудноћа и одсуство са рада за време породилског одсуства не представљају ваљане разлоге за престанак радног односа. Стога применом члана 187. став 1. Закона о раду, уместо непосредном применом члана 8. Конвенције бр. 183., материјално право није погрешно примењено на штету туженог.

Из изнетих разлога, ревизија туженог је у делу којим се побија одлука о поништају решења о отказу уговора о раду од 11.12.2012. године, као и одлука о накнади штете у висини изгубљене зараде са припадајућим доприносима за период од престанка радног односа по том решењу до 03.04.2013. године (период до враћања тужиле на рад решењем инспектора), одбијена као неоснована. Како је решење од 11.12.2012. године незаконито, тужилца, која у наведеном периоду није радила, нити остваривала зараду услед незаконитог поступања туженог, има право на накнаду штете у висини изгубљене зараде и уплату припадајућих доприноса за обавезно социјално осигурање сагласно члану 191. Закона о раду.

Основано се, међутим, ревизијом указује да је материјално право погрешно примењено у делу којим је одлучено о захтеву за утврђење ништавости решења о отказу уговора о раду од 30.05.2013. године допуњеног решењем од 22.10.2014. године, због чега је у том делу чињенично стање остало непопутно утврђено.

Према становишту првостепеног суда, ово решење је незаконито зато што послодавац запосленом не може два пута отказати исти уговор о раду, па ни по различитим основима, односно зато што пре правноснажности судске одлуке о првом отказу није могао донети нову одлуку о отказу истог уговора о раду. Према становишту другостепеног суда, законитост решења од 30.05.2013. године зависи од законитости решења од 11.12.2012. године, јер је донето у поступку у коме је тужилца привремено враћена на рад, па незаконитост првог решења повлачи и незаконитост другог.

Ниједно од ових становишта се не може прихватити, јер за њих нема упоришта у закону.

Решењем инспектора рада, донетим на основу члана 271. Закона о раду, одложено је извршење решења о отказу од 11.12.2012. године до правноснажног окончања радног спора, па је тужила решењем туженог од 08.04.2013. године враћена на рад. Враћењем на рад успостављен је, до правноснажног окончања спора, континуитет радног односа у коме тужила и тужени остварују сва права и обавезе из радног односа. У таквој ситуацији послодавац није лишен овлашћења да због околности насталих после враћања запосленог на рад, донесе ново решење о отказу, засновано на другом, самосталном отказном разлогу. Законитост сваког решења о отказу цени се самостално, према отказном разлогу и поступку у коме је донето, а не изводи се из правне судбине раније донетог решења. Решење од 30.05.2013. године донето је због одбијања тужиле да закључи анекс уговора о раду, дакле по основу који је чињенично и правно независан од разлога првог отказа, при чему је допунским решењем одређено да тужили радни однос престаје тек истеком одсуства ради неге детета, 22.10.2014. године. Нижестепени судови, међутим, законитост овог решења уопште нису испитивали с обзиром на отказни разлог због кога је донето, нити с обзиром на одредбу члана 187. Закона о раду у редакцији важећој у време његовог доношења („Службени гласник РС“, бр. 32/13), већ су га оценили из разлога који, како је наведено, немају основа у закону.

На поновљеном суђењу првостепени суд ће имајући у виду изнете разлоге, као и наводе тужиле на којима се заснива захтев за утврђење ништавости тог решења, поновно оценити законитост решења од 30.05.2013. године допуњеног решењем од 22.10.2014. године, а с обзиром на отказни разлог због кога је донето. Имајући у виду да тужила није захтевала враћење на рад, а да одлука о накнади штете у висини једне зараде донета применом члана 191. став 5. Закона о раду, као и одлука о накнади штете у висини изгубљене зараде са припадајућим доприносима за период од 23.10.2014. године до заснивања радног односа тужиле код другог послодавца, зависи од оцене законитости тог решења, и одлуке нижестепених судова у том делу су морале бити укинуте.

На основу изнетог, Врховни суд је одлучио као у ставу првом изреке применом члана 414. став 1. ЗПП, а у ставу другом изреке применом члана 416. став 2. ЗПП.

**Председник већа – судија
Драгана Маринковић, с.р.**

**За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић**